

властеоству, зваху се општим именом Себр или Себар. Слична је та противност са оном, која је постојала у Француској у најширом смислу између noblesse и roture или noble и vilain. Под овим називом разумеју се сви они редови, који нису имали властеоске повластице. Себри дакле нису могли учествовати у општим пословима, па ни јавно се нису смели састајати, (разуме се у политичком смислу), под казном, да ће им се ухо одрезати и да ће се жигосати. Што су уживали земљу, или случајно држали неко добро, тим још не беху везани за извесне услове, које би имали да испуне према господару земље (био то владалац, властеоство или црква). Не имађаху својих судова, већ су зависили или од властеоског или од црквеног суда, и за увреде нанесене властели јаче су кажњени но властела, ако су увредила себра; ови знаци грађанског и политичког положаја непривилегисаног реда имају додуше општу вредност, али за то и између себара можемо разликовати разне редове, од којих је сваки имао особени круг права. О краљевским и царским судовима не ћемо овде говорити, јер су ови, без разлика положаја и сталежа, судили свима држављанима у извесним делима.

Да ли је било у Србији грађанског реда? На то питање можемо одлучно одговорити "не." Така грађанства, као што га на пример налазимо у западној Европи, нарочито у Италији, па и у оним пола словенским варошима у Далмацији, Србија није имала. У оно доба још се не беху подигле веће вароши у Србији, није се дакле могао да развије снажнији варошки живот, радиност још није прекорачила прве стадије зачетка, а трговина готово беше искључиво у рукама странаца. У таким околностима није никако чудо, што се грађанство није могло да развије. Међутим су становници градова и утврђених места (а таквих градова било је у оном ратном времену јамачно увеликом броју) уживали извесне повластице. Бар се Душанов законик на то позива, да права, која су градовима старијим хрисовуљама ујемчена, остану у целини неповређена, и да ова ни сам цар не сме изменити.

Каква су била та права, о томе ништа не знамо. Из појединих места у Душановом законику могло би се закључити, да су становници у градовима имали повластице да своје ствари расправљају пред градским поглаварством и градским свештенством, и да можда, осим нужног рада при зидању и оправкама тврђава, друге послове нису вршили. За тим су, као што се чини били дужни, да стране путнике на стан примају и да их хране. Земље, што су припадале градовима и варошима, тешко да су биле својина становника. Пре се може замислити, да су то била владалачка, управо државна добра, што су припадала тим утврђеним местима, и по томе су била сасвим друкчија добра, но баштине и проније.

Осим мало радника, занатлија и трговаца који су јамачно у градовима и варошима становали, а можда је то она врста грађанства, о којој смо мало преговорили, остало је спадало у велику гомилу себара или "међу људе без повластица, који беху ратари и сточари. Ни у овом сталежу није владала потпуна једнакост, они се међу собом разликоваху по личној слободи, по вршењу својих работа и по праву својине.

На првом месту ваља нам говорити о неропсима или меропсима. Већ и сам назив овога сталежа у неколико нам објашњава њихово порекло. Норопи су били једна грана трачких Пеона; њихову праотаџбину ваља тражити у вардарској долини. Кад се Срби за време Ираклија доселише на